

هفتمین همایش ملی بنیاد علمی قانون یار

همایش پژوهش های علمی علوم اسلامی و انسانی در عصر نوین

بنیاد علمی قانون یار - آموزش و پرورش استان کرمانشاه - واحد پژوهش سپاه پاسداران (با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه رازی، دانشگاه آزاد، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه پیام نور کرمانشاه، دانشگاه علمی و کاربردی، جهاد دانشگاهی واحد کرمانشاه، دانشگاه صنعتی کرمانشاه، بنیاد شهید و سازمان ارشاد و ...
سردبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در پایگاه های ملی و بین المللی)
تاریخ برگزاری همایش: ۸ اسفندماه ۱۴۰۳ شماره مقاله: ۸۸/۰۲۹۹ رده بندی کنفرانس: ب ۶۷/۰۷۶

چگونه اختلال در خواندن دانش آموزم (ماهان) را

بر طرف کردم

رویا امیری

چکیده

اصطلاح اختلال یا ناتوانی یادگیری یک نوع نارسایی شناختی دریک یا چند فرآیند ذهنی در زمینه درک صحیح زبان گفتاری، نوشتاری، شنیداری، خواندن و... است. از اساسی ترین مشکلاتی که کودکان با نارسایی های ویژه با آن روبرو هستند ناتوانی خواندن است. بنده به عنوان آموزگار پایه دوم در دبستان یادگار امام مشغول به خدمت شدم. با دانش آموزی به نام ماهان مواجه شدم که دچار اختلال در خواندن بود. رفتارهایی از قبیل بی حوصلگی، سردرگمی از خود نشان می داد و نمی توانست به خوبی بخواند. درهجی کردن کلمات، تخیل و تجسم کلمات، ذخیره سازی و بازسازی کلمات و حروف اشکالات زیادی داشت او نمی توانست حروف را به خوبی ترکیب کند و درهنگام خواندن به درستی کتاب و جملات را نگاه نمی کرد خطی ناخوانا داشت ولی دوست داشت و تلاش می کرد که درس هایش را هرچوری شده بخواند و تکالیفش را انجام دهد اما این کار برایش سخت بود مثلاً در زمان پرسش بخش خوانی و روخوانی قرآن متوجه شدم که جملات را حفظ کرده است و تا یک خرده آن ها راجابه جا می کردم نمی توانست بخواند و این تلاش و پشتکارش واقعاً برایم ستودنی بود و از خدا میخواستیم که یاری ام کند تا بتوانم مشککش را حل کنم.

واژگان کلیدی: اختلال یادگیری، اختلال خواندن، نارسایی های ویژه.

مقدمه

بدون شک هر معلمی در طول سال های خدمتش با وجود به کارگیری شیوه های تدریس یکسان برای همه دانش آموزان کلاس، با دانش آموزانی روبرو می شود که در یک یا چند درس از سایر هم کلاسی ها عقب می مانند و در ذهن وی یک چرا شکل می گیرد؟

در گذشته معلمان و مسئولان آموزش و پرورش به علت عدم آگاهی از مشکلات ویژه این گروه از کودکان آنان را در شمار عقب ماندگان ذهنی طبقه بندی می کردند و یا به عنوان کودکان تنبلی که کوششی برای یادگیری نمی کنند، شناخته می شدند اما با مطرح شدن موضوع اختلالات یادگیری، تلاش های بسیاری برای رفع این مشکل صورت گرفته است. اصطلاح اختلال یا ناتوانی یادگیری به یک نوع نارسایی شناختی در یک یا چند فرآیند ذهنی در زمینه درک صحیح زبان گفتاری، نوشتاری، شنیداری، اندیشه ورزی، خواندن، نوشتن، هجی کردن و ریاضیات است (افروز ۱۳۸۵). از اساسی ترین مشکلاتی که کودکان با نارسایی های ویژه با آن روبرو هستند، ناتوانی خواندن است. (ربر ۱۹۸۵). طبق آیه شریفه ی اقرأ بسم ربک الذی خلق؛ بخوان به نام پروردگاری که تو را خلق کرده است. (سوره علق) خواندن از جمله ملزومات فهمیدن در عصر کنونی است از طریق خواندن یک کتاب یا تحقیقی می توان زحمات و مطالعات دیگران را که مدت ها به درازا کشیده است، را از طرق خواندن در مدت زمان کوتاهی فراگرفت. پس خوب خواندن عامل مهمی برای پیشرفت ولذت بردن است. از نظر هالاها و کافمن (۱۹۹۵) خواندن، نوعی مهارت ابزاری است که از آن برای انجام کارهای دیگر استفاده می شود.

نارسانا خوانی یا دیسلکسی را به هرگونه ناتوانی در خواندن اطلاق می کنند که به واسطه آن دانش آموزان از سطح کلاس خود در زمینه خواندن عقب می مانند. علت این ناتوانی در یادگیری در اثر عقب ماندگی ذهنی، آسیب عمده مغزی یا مشکلات هیجانی و فرهنگی یا مشکلات گفتاری نیست. این کودکان به لحاظ هوش طبیعی بوده اما قادر به خواندن نیستند. این گروه از کودکان علی رقم دانستن بسیاری از واژه ها و استفاده از آن در صحبت هایشان، قادر به درک و تشخیص نمادهای نوشتاری یا چاپی نیستند (سیف نراقی و نادری ۱۳۸۱).

بخش اول: بیان مسئله

در ارزیابی ورودی در اول مهر ماه که از دانش آموزان کلاس‌ها داشتیم متوجه دانش آموزی شدم که در خواندن بسیار ضعیف عمل می‌کرد و در هنگام خواندن کتاب فارسی دوم کلماتی را به صورت پراکنده و نامفهوم می‌خواند و به گونه‌ای که انگار آن‌ها را حفظ کرده است. هنگام خواندن سایر دانش آموزان وقتی از او می‌خواستم ادامه درس را بخواند با وجود اینکه چند کلمه اول را می‌خواندم که بتواند متن را پیدا کند؛ قادر به تشخیص خط مورد نظر نبود، بعد از نشان دادن خط توسط خودم یا دانش آموز کناریش مطالب را به صورت حفظی یا حدسی می‌خواند. با توجه به مطالعاتی که در زمینه یادگیری و اختلالات آن داشتم و اینکه خواندن یکی از عوامل بسیار مهم و تاثیرگذار در تمام مراحل زندگی می‌باشد و نقش بسیار موثری در مهارت و پیشرفت تحصیلی دارد. اختلال در خواندن بسیار متداول و در عین حال برای کودکانی دردآور است که این مشکل را دارند ولی نمی‌توانند دریابند که چرا خواندن برایشان دشوار است؛ به این دلیل روی این موضوع حساس شدم و بیشتر به رفتارهای این دانش آموز هنگام خواندن توجه کردم تا بتوانم تشخیص درستی دهم و هرچه سریعتر مشکل او را پیگیری نمایم و به او کمک کنم. چراکه این کودکان به اندازه دوستانشان باهوش هستند و ممکن است به این خاطر اعتماد به نفس خود را از دست دهند و به سمت تهاجم و بزهکاری هدایت شوند. اغلب معتقدند که این کودکان کند ذهن هستند برای از بین بردن این باور نادرست معلمان می‌توانند زندگی نامه افراد موفق را که در خواندن و

نوشتن مشکل داشتند برای دانش آموزان تعریف کنند؛ اختلال در خواندن یکی از دغدغه های وزارت آموزش و پرورش است و هر ساله دولت هزینه های بسیاری را جهت تکرار پایه برای دانش آموزان متحمل می شود بنابراین سالانه دانش آموزان زیادی وجود دارند که با این مشکل مواجه هستند لذا اهمیت و ضرورت این موضوع مرا ترغیب کرد که به تحقیق در این باره بپردازم . و در پی آن برآمده ام که چگونه می توان اختلال در خواندن ماهان را برطرف نمود؟

بخش دوم: ضرورت مسئله

چون مهارت خواندن در تمام دروس مورد نیاز است و این دانش آموز از آن بی بهره بود ،در سایر علوم مثل قرآن، ریاضی، املا و علوم مشکل داشت و از آن جایی که اهمیت خواندن در سال های ابتدائی مدرسه بر کسی پوشیده نیست و مهم ترین عامل پیشرفت تحصیلی است و مشکلات خواندن در طول زندگی ادامه می یابد و این موضوع به احتمال زیاد بر کسب موفقیت در زندگی و شغل در سنین بزرگسالی تاثیر می گذارد اهمیت و ضرورت موضوع مرا به مطالعه در این زمینه برانگیخت تا به دنبال پاسخ برای این مسئله باشم.

بخش سوم: اهداف مسئله

(۱) مشکل خواندن دانش آموزم ا رفع کنم.

(۲) مهارت خواندن را در وی تقویت کنم.

بخش چهارم: روش تحقیق

جهت ارائه راه حل مناسب باید اطلاعاتی جمع آوری شود تا به تشخیص درست مشکل کمک کند. برای گردآوری اطلاعات از چند روش ترکیبی ازجمله روش های مشاهده ،مصاحبه با پدر و مادر و استفاده از آزمون های تشخیصی (آزمون تلفظ صداها، حروف، حافظه شنیداری، توالی شنیداری ،حساسیت شنیداری و دیداری)آزمون خواندن متن و آزمون املا را ملاک کسب آگاهی از وضعیت دانش آموزم قرار دادم.

ماهان رفتیم با بررسی پرونده اش متوجه شدیم که از نظر بینایی و شنوایی تقریباً خوبی دارد. اما با توجه به مشاهداتم معلوم بود که نقصی در بینایی ماهان وجود دارد. با چندین نفر از مدرسين، روانشناسان و همکاران با تجربه که سابقه بیشتری در امر تعلیم و تربیت دارند درمیان گذاشتم و به دنبال درمان اختلالات یادگیری ماهان تحقیقات و مقالات بسیاری را مطالعه کردم تا ببینم مشکل را چگونه می‌توانم حل کنم درواقع خودم را چگونه تغییر دهم و چکار کنم تا وضعیت ماهان بهتر شود؟

بند دوم: نکاتی که به دست آوردم

ماهان دانش آموزی بی انگیزه است که چندان علاقه ای به درس ندارد.

ماهان در خواندن شفاهی و کلامی تردید می‌کند

گاهی دچار لکنت می‌شود

حافظه دیداری و شنیداری ضعیفی دارد(اشتباهات بین حروفی که از لحاظ شکلی نزدیک به هم هستند مثل: ج از خ و پ از ث

آغاز خواندن بر اساس انتخاب تصادفی یک حرف

ضرب آهنگ خواندن: حروف و کلمات را عجولانه، تندتند بدون توجه به معنی کلمات و بی ارتباط با متن با حداکثر اشتباه می‌خواند.

خواندن کلمه بدون توانایی تشخیص حروف آن و به عبارتی خواندن طوطی وار و شرطی شدن به شکل کلمه

در آزمون املا نیز به دلیل اختلالاتی که در خواندن دارد، در درست نویسی کلمات و جملات با مشکل اساسی روبه‌رو است.

 γ

(۱) انجام تمرینات مربوط به تقویت حافظه دیداری و شنیداری

(۲) استفاده از روش های آوایی و کل خوانی می باشند که در شیوه ی اول آموزش مبتنی آواها به صورت جداگانه و نهایتا ترکیب آنها جهت رسیدن به کلمه و کد برگردانی اطلاعات و معنا می باشد.

(۳) انجام تمرینات مرتبط به شناخت بهتر حروف الفبا مخصوصا حروف (خ ج پ ث)

(۴) استفاده از تمرینات ویژه برای رفع مشکلات خوانداری و نوشتاری

(۵) استفاده از داستان خوانی

(۶) آموزش خواندن با استفاده از وسایل کمک آموزشی و رایانه ای

(۷) استفاده از بازی درمانی جهت شناخت بهتر حروف الفبا و ترکیب حروف جهت ساختن کلمه و جمله و درک مطلب

(۸) استفاده از تشویق کلامی و دادن امتیاز

(۹) استفاده از گفتار درمانی

بخش هفتم: چگونگی انجام راه حل ها

با توجه به اظهارات مادر ماهران در طی مصاحبه ایی که با ایشان صورت گرفت به این نتیجه رسیدیم که ماهران یک دانش آموز بی انگیزه است. درواقع ایجاد انگیزه و هوشیاری در دانش آموزان و وجود دقت و توجه از عوامل مهم در فراگیری مطالب درسی است و دقت و توجه کم سبب یادگیری در دانش آموزان می گردد. برای ایجاد انگیزه در ماهران از مادر و پدرش خواستیم که در منزل از خوبی های سواد و درس خواندن بگویند و به برادرش اجازه ندهند که به ماهران تلقین کند که سواد داشتن بی فایده است و به دردش نمی خورد ، سپس از مادرش خواستیم که او را به یکه چشم پزشک ببرد تا مطمئن شویم مشکل بینایی ندارد و با پیگیری های مادر متوجه شدیم که چشم هایش علاوه بر عفونت هر کدام داری مقداری ضعف هست و برایش داروی آنتی بیوتیک و عینک تجویز کرده بودند.

برای تقویت حافظه دیداری اش ۴ کارت کلمه را به دانش آموز دادم و از او خواستم آن ها را با دقت بخواند سپس کارت ها را از او گرفتم تا به ترتیب نام ببرد. یا مجموعه ایی از اشیا را به صورت مرتب چیدم سپس روی آن ها را پوشاندم و از او خواستم چشم هایش را ببندد و به ترتیب چیده شده برایم نام ببرد.

بخش هشتم: گردآوری یافته ها

پس از برگزاری ۱۰ جلسه آموزش ویژه ماهان و مشاهده عملکردی وی در جلسات آخر

نشان دهنده پیشرفت او در خواندن بود. فراوانی اشتباهاتش در تشخیص و ترکیب حروف به حداقل رسیده بود طوریکه در صورت اشتباه خودش متوجه می شد و بلافاصله اشتباهش را تصحیح می کرد. با به دست آوردن توانایی خواندن و افزایش اعتماد به نفس، نسبت به خواندن متون درسی بسیار علاقه نشان داده و داوطلب می شد. با تقویت انگیزه، بر طرف کردن مشکل بینایی، تقویت حافظه دیداری و شنیداری هم در خواندن و هم در درست نویسی و املا نیز بسیار پیشرفت کرد.

نتیجه گیری

تحلیل و ارزیابی راه حل های مورد استفاده، نشان از اثر بخشی آن ها دارد که باعث ایجاد علاقه و انگیزه نسبت به خواندن، افزایش میزان دقت و تمرکز، کاهش بازیگوشی و حواس پرتی بالاخره برطرف شدن مشکل خواندن و بهبود این مهارت شده است.

منابع و مأخذ

- (۱) تبریزی، مصطفی، درمان اختلال در خواندن، انتشارات گفتمان خلاق، چاپ آروین، ۱۳۸۰
- (۲) هالاهان د.پ؛ لویو و کافمن، ج؛ ا؛ ویس، م؛ مارتینز، ا. اختلالات یادگیری (مبانی و ویژگی ها و تدریس موثر) ترجمه: عزیززاده، خ؛ همتی علمدارلو، ق؛ رضایی، دهنوی، ص؛ و شجاعی، س. تهران: نشر ارسباران، ۱۳۹۰
- (۳) سیف نراقی، مریم و نادری، عزت الله، نارسایی های ویژه در یادگیری، موسسه فرهنگی انتشاراتی مکیال
- (۴) لدنی فرد، نعمت الله؛ شجاعی، ستاره؛ همتی علمدار لو؛ اثر بخشی برنامه بازی های زبان شناختی بر عملکرد خواندن دانش آموزان پسر با نارساخوانی، ۱۳۹۵
- (۵) حسین خان زاده، عباسعلی؛ آزادیمنش، پگاه؛ محمدی، حاتم، احمدی، سوسن؛ صادقی، سغید؛ اثربخشی برنامه های تقویت حافظه فعال و ادراک دیداری بر بهبود خواندن دانش آموزان دارای اختلالات خواندن. ۱۳۹۵.

کانت ایثا و ایمیل رسمی همایش جهت ارسال مقاله

Ghanonyar@YAHOO.COM

۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

برگزاری شانزدهمین کنفرانس ملی

۱۴۰۳/۱۲/۰۸

دانشگاه رازی - سالن همایش دانشکده علوم اجتماعی

معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دیجیتال
وزارت پویشتن خبری و صدا و سیما

جهت همکاری در برگزاری همایش با دبیر اجرایی تماس بگیرید:

خانم دکتر شهلا رضایی ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵

جهت همکاری در برگزاری همایش با دبیر اجرایی تماس بگیرید:
خانم دکتر شهلا رضایی ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵